

bi ostro oko spoznalo še znak nedolžnosti in preprostosti. Bil je sin Rozine sestre, ki je imela malo kmetijo na deželi. Šolal se je v Trstu na višji realki in večkrat zahajal k teti, ki ga je podpirala. A imel je revež od nje morda več škode, nego koristi. Zakaj uničila mu je teta vero, zalagajoč ga z brezbožnimi spisi. Česa pa ne prebere mlada ukaželjna duša? Revež je kar hlastal in goltal take pogubne spise. Satanska teta pa ga je včasih porabljala kot orodje svojih podlih naklepov.

Dolgo sta se razgovarjala. Teta mu je živo opisovala čudnega tehnika Dobrana, da je nevljuden, robat, da neče niti govoriti z ljudmi.

»Službuje v arzenalu, ne-li?« vpraša mladenič.

»Da, kaj pa je?« . . .

»Ej, nič! Radi ga imajo delavci in rokodelci — in — pravijo, da rad pogleduje za neko zastavarico. Ona pa se ne meni za to. Ne mara zanj . . .«

»Ali res? Hvala, da si mi povedal, Janezek! Še moraš o tem kaj pozvedeti, veš?« Rozine oči se nekako strašno zaiskré, kakor bi hotela mladeniču pogledati na dno srca, govori-li resnico. Jame se mrzlično tresti po vseh udih in sede gnjevno in krčevito stisnjenih ustnic. Bolka odide kmalu.

(Konec.)

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal *Anton Hribar*.)

Kar hoče, bratje, naj velja:
Kdor ima v prsih kaj srcá,
Nobena stvar ga nič ne moti,
Še vraga samega se loti.
Naj škrtá in vrti oči,
Naj brusi kremplje in kriví,
Naj dela si greben srdito,
O njem vam vse povem očito,
Karkoli vem, karkoli znam,
Enkrat ga mora biti sram.

I.

Prišlo je vragom na ubó,
Da Kurent je vsprejet v nebó.¹⁾
In spet so škratje rekli vneti,
Da treba s svetom boj pričeti.
Devet dolin, devet gorá
In sto oral je vmes poljá
Do tiste strašne razpokline,
Ki gre v peklenške globočine.

Glej, vrag že spet prihaja tod,
In gre slepit slovenski rod;
Ozira se čez ravno polje:
Tam orje kmet prav slabe volje.
Pri plužni nima biti kdo;
In vrag si misli brž tako:
He, dobro bilo bi pričeti
Kar tu med rovtarji in kmeti.
Postopi bliže in veli:
»Znaš, kmet, slabó se ti godi,
Da sam tu razoravaš polje:
Ne bilo-li bi s hlapcem bolj?«
»O kaj pak, kaj pak, dragi moj,
A vsak uide mi takoj.
Današnji svet bi le še služil,
Da za pečjo bi se mehkužil.«
»Glej, če se z mano pogodiš,
Kmet, hlapca vrlega dobiš;
Oral bom s tabo, kopal, vlačil,
Kosil seno in v shrambo tlačil.

¹⁾ Prim. »Dom in Svet« l. 1890., str. 79.

onih
onih
zeler
leta
ločje
so b
dnev
kačji

aša
in
po-
pa
..«
lal,
eti,
šno
po-
co.
dih
nih

Pogodbo pa storiva to,
Da moje vse bo nad zemljó,
Kar pa pod brazdo v zemlji zraste,
To boš pa ti pospravljaj za-se.«
Kmet pravi mu: »No, naj velja!«
Rokó mu v potrdilo dá.
In glejte ga, rogatca vraga!
Prav marno kmetu zdaj pomaga.
Poljé vse preorala sta,
Na vse krompir vsadila sta. —
Kako se hlapec vzradostuje,
Ko rast krompirja opazuje.
Skrivaj se smeje mnogokrat,
Da vara kmeta, hlapec škrat.
Pomlad miní, jesen je h krati,
In kmet prične krompir kopáti,
Potem, ko vrag je spravil že,
Kar je prirastlo iz zemljé.
Na tihem ga morí togota,
Še enkrat s kmetom se pobota:
»Zdaj bó pa moje pod zemljó,
Ti kmet imej, kar bo nad njo!«
Prikima kmet in se nasmeje
In zanaprej pšenice vseje.
O svetem Jakopu s poljá
Napelje žita skednja dva.

Kako pa hlapec se huduje,
Ko prazno si strnišče ruje!
Priskoči h kmetu ves srdit:
»Kmet, pojdi ti v strnišče rit!
Zdaj vrh bo moj in v korenini,
A tvoje, kmet, naj bo v sredini!«
In ko se pomlad spet vzbudi,
Kmet z vragom ôrat pohití.
Vsejala spet sta novo žito,
Koruzo jako, plenovito.
In vrag se smeje noč in dan,
Ko gleda njive kos prostran,
Kjer vprek in vprek je vse nalito,
Tako mu raste lepo žito.
In ko mu dozori koruza,
Rogatec s srpom se že muza;
Koruzi vzame brž vrhove,
Potem pa kmeta tje pozove.
Kmet zdaj požanje nad zemljó,
Vrag brba, koplje še pod njo.
In ko naš kmet koruzo slači,
Tako se hlapec vrag razkači,
Da kremplje v kmeta zasadi;
A kmet čez čelo križ stori,
Odpré široko hišna vrata,
Iztira brez plačila škrate.

(Dalje.)

Vaška pravda.

(Resnična povest. — Spisal Podgoričan.)

I.

Dor je bil pred kakimi deseti leti in še prej v Dobropoljah, spominja se še izvestno onih obcestnih stelnikov z redko, nizko praprotjo in palec dolgo travo, onih močvirnih travnikov kraj njih, onih močil in luž z umazano-rjavo ali zelenkasto vodo, kjer so se oglašali pol leta mnogoštevilni žabji zbori. Biček, ločje, rogoz in druge močvirske trave so bujno vspevale na mokrih tleh. Po dnevu so šumé letali različno pisani kačji pastirji vse križem po zraku ter

posedali na ločje kraj vode, po kateri so drsali lahki in urni vodni pajki. Zvečer in ponoči so imele ondi svoje torišče nadležne mušice, ki so se motale v gostih rojih po zraku ter krvopitni komarji, ki so plesali nad vodo, glaseč se s tistim zoprnim glasom: »muj, muj, muj«, pred katerim beži živina, človek pa se nehoté otepa, da se ubrani malih nadležnežev. Zelenim in rjavim žabam so se družili rmenoprogasti močeradi in pa belouške, ki so z visoko povzdignjenimi glavami plavale po močilih. Sem in tje se je oglašala z rezkim glasom

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal Anton Hribar.)

II.

Ni solnce še izza goré,
 Že sluga škrat po cesti gre;
 Ostati ni mu več med kmeti,
 Drugje če posel svoj pričeti.
 Rad kmeta škrat bi bil slepil,
 A sam je skupil in dobil.
 Ko kmeta škrat v zapisnik piše,
 Berač nasproti mu pridiše:
 »O, dobro jutro, dober dan!
 Od kod, gospod, in v katero stran?
 Kako težko to malho nosim —
 Kač novčič vbogajme vas prosim.«
 Zdaj vzdrami škrat se in veli:
 »Berač, poznaš li kaj ljudi?
 Tri leta služil sem pri kmeti,
 Sedaj ne znam pa kaj začeti;
 Premišljam, kod bi šel in kam,
 A krajev, ljudstva ne poznam.
 In čvrst sem še in nisem zloben,
 Za delo vsako sem sposoben;
 Berači, vem, to znate vi,
 Kje dobra služba se dobi?«
 »Hehe«, berač se mu nasmeje,
 »Da, tudi jaz sem služil preje,
 Izkušnje v službah res imam;
 Naposled sem sprevidel sam,
 Da zdaj beraču najbolj kaže,
 In sreča njemu se ne laže.
 Pijače lahko in jedi,
 Še novčičev se kaj dobi;
 Kaj tisto nam, če kdo nas kolne,
 Berače stare, reve bolne!
 Če ne odpró na noč nam vrat,
 Tedaj pa gremo v listje spat.
 Res posel naš je malo prida,
 A vsak ga lahko nam zavida.«
 »Kaj, ko bi tudi jaz začel«,
 Brž škrat besedo je povzel:
 »Vsaj lahko bom ljudi poskušal
 In pa beraške grehe slušal.
 Vse to mi pride enkrat prav,
 Če bom po svetu hodil zdrav.«
 »Le z mano, ako ti je drago«,
 Berač mu dé in dá besago.
 Meneč se mnogo in na glas
 Berač in škrat dospeta v vas.

Naprej gre škrat do prve hiše,
 Berač za njim težko pridiše,
 Pobožno moli sred vežé,
 Škrat čaka pa na dar molcé...
 A ker je modra hišna mati,
 Velí le starcu dar podati,
 Nad škratom pa se zajezi:
 »Pri nas, kdor moli, ta dobi!
 Ni sram te nič, da malho nosiš?
 Ti lahko delal bi, pa prosiš!«
 Zmení se v starca brž rogač,
 Starejšega, kot je berač.
 Nadušljivo, težavno sope,
 Globoko kašlja, votlo hrope,
 Ko njima drugi gospodar
 Donese žita v milodar.
 A strese v vrečo vse beraču,
 Veléč slabotnemu rogaču:
 »Saj vam bi tudi kaj podal,
 Če le za vas bi se ne bal,
 Da se ne zgrudite pod težo,
 Še predno pridete čez vežo.«
 Ko sta pobrala v vasi tej,
 Hitita v drugo vas naprej.
 Škrat ni še pol napravil vreče,
 Berač že polno komaj vleče;
 In toži škrat: »Berač, ti znaš,
 Ljudi slepiš in goljufaš;
 A jaz, čeprav roge sem skrival,
 Povsod le malo sem dobival.« —
 »E, kaj če biti ti za to!
 Najbolje, menim, bi biló,
 Da ti bi slep okoli hodil,
 In jaz ob palici te vodil;
 Tako bi čut v ljudéh budil
 In v malho mnogo več dobil.«
 »Nasvét, berač, tvoj prazen ni;
 Poskusiva tako ljudi!«
 Z beračem škrat okoli hodi,
 Berač ob palici ga vodi.
 In škratu vsak zdaj dar podá,
 Berač pa slepca goljufá:
 Več dene v svoj si žep berač,
 Kot spravi slepi si rogač;
 Berač ga vara še pri jedi,
 Ko jed mu vsako zblodi, zredi,

Ocvirke, mast in goščo vso
 Berač pojé, škrat pa vodó.
 Še skledo včasih mu odmakne,
 Da škrat pod skledo žlico vtakne.
 Kdo čudil bi se, da je škrat
 Postal ves mršav, suh, ploščnat,
 Ko vse jedi berač mu zblodi
 In ga trdo za sabo vodi...
 Ni temu škrat prišel na sled,
 A ves slaboten, gladen, bled
 Spregleda, dá nazaj besago,
 Češ, da ni on za to prtljago,
 Da on ni za beraški stan,
 Kjer gladno strada noč in dan.
 »Povej, berač, za drugo družbo,
 Povej za bolj pošteno službo!

Beraštva že imam dovolj,
 Naprej me vleče bolj in bolj,
 Da razven vaše goljufije
 Spoznam še druge hudobije.
 Da me boš pomnil ti, berač:
 Jaz sem iz pekla, škrat, rogač;
 In tebe lahko bi pograbil,
 Čeprav bi grehov pol pozabil.
 Pa kaj z beračem bi počel,
 Saj on še bolj, ko jaz, je zrel.«
 »Prav, prav«, berač z rokó po bradi
 Ljubkó rogača brž pogladi.
 »Tam v bližnjem selu je krojač,
 Češ biti njemu pomagač?«
 Brž škrat gre iz beraške družbe,
 Hití iskat h krojaču službe... (Dalje.)

Na jutrovem.

(Potopisne in narodopisne črtice. Spisal dr. Fr. L.)

(Dalje.)

II. Črtice iz Aleksandrije.

ko pogledaš na zemljevid, zdi se ti Aleksandrija precej daleč od Ljubljane. Posebno morje te navdaja z nekim strahom, in misliš si: »Tje pa že ne grem, v Aleksandrijo me ne bode nikdar«. No, v istini ni taka stvar, priti v Aleksandrijo: ako utрпиš nekoliko več nego sto goldinarjev za vožnjo in šest dnij časa, pa lahko obiščeš to mesto. Saj vozijo ladije z vseh strani v to veliko pristanišče, in vožnja na ladiji je večinoma — vsaj v gorkem času — prijetna.

Kaj pa neki ponuja Aleksandrija, kar bi zanimalo čitatelja? Nekateri obiskovalci so mi pravili in v nekaterih potopisih sem čital, da je v tem mestu kaj malo posebnostij, zaradi katerih bi se bilo treba tukaj muditi. Jaz pa rad pri-

znam, da mi ni bilo dolg čas one dni — kajpada jih ni bilo mnogo — katere sem prebil v tem mestu; zanimivostij se dobi povsodi, če si jih potnik le hoče ogledati. Res je Aleksandrija danes večinoma mesto nove dôle, sezidano tako, kakor so zidana evropska velika mesta. Toda treba je iti nekoliko iz mesta na zunanje strani, takoj opaziš drugačna bivališča, drugačno življenje, drugačne prizore.

V Aleksandriji se družijo zapadno življenje, zapadna olika z jutrovskimi posebnostmi in navadami. Saj drugače tudi ne more biti. Tudi neuk Slovenec je slišal že večkrat ime tega mesta, kar je znamenje, da nekoliko tudi naši kraji občujejo z njim. Toliko bolj še drugi, ki imajo živahnejšo kupčijo, kakor mi. Iz naših krajev gre v Aleksandrijo posebno les, zelje in pivo; iz drugih

»Jaz tudi mislim, da se ljubita in da se bodeta vedno rada imela,« pritrди Rmanka.

»Koliko pa daš ž njo?« vpraša Močilar.

Rman se popraska za ušesom in reče:

»Napravim ji lepo balo, kakor se spodobi, za doto ji pa dam kravo s teletom in deset novih beneških kron denarja.«

»Ni veliko.«

»Veliko ni, pa malo tudi ne. Vse to pa dobi brž, in to je vendar več vredno, kakor da bi veliko obljubil, pa malo dal.«

»Drugodi bi dobil več.«

»Take neveste nikjer! Poznaš-li še tako deklino, kakor je naša Alenčica?«

»Ali pa bode tudi dobra gospodinja?«

»To pa to, gospodinjiti pa bode znala Alenčica,« poseže v govor Rmanka. »Doma gospodinji že sedaj takó dobro, da se ne morem kar nič pritožiti.«

»Nekoliko jo bodem pa še jaz naučila,« oglasi se Močilarica.

»Prav, samo preveč ne bodeš smela biti sitna,« zavrne jo Rmanka.

Obe starki sta bili naposled zadovoljni. Dogovorili so se in sklenili, da bode čim najpreje ženitovanje.

Bati se je bilo sicer, da bode grajščak zaviral, a tem bolj so upali, da jih bode podpiral gospod župnik in tudi ujec iz Zatičine, ako bode treba.

Močilarji so se nekoliko čudili, zakaj bi morala nevesta na Visoko, a ko so slišali vzrok, pohvalili so umnega in skrbnega očeta.

Le Vid je bil nekam otožen in se rotíl, češ, naj le pride po nevesto, ako se hoče poskusiti s kmeti. Bilo je že pozno, ko so odšli od Rmanovih ne- navadni snubci.

(Dalje.)

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal Anton Hribar.)

III.

Stoji tam sredi sela hram,
Krojač v njem šiva, žvižga sam.
Kar vrata mu odpre nekdo,
Krojaču govori takó:
»Kako, krojač, si ti vesel!
Boš mene v pomočnika vzel,
Da prislužiti kaj mi daš,
Saj šiva pač dovolj imaš?
Jaz šivam trdno in lepó,
Da morda sam ne znaš tako!«
»No prav, če mi ostaneš zvest,
Če tvoja ni kosmata vest,
Če šival bodeš z vnemo vso,
Kar ti le pride pod rokó.
Če pa pokvariš kako stvar,
Boš ob zasluženi denar!«

Tako odgovori krojač,
In vse mu potrdi rogač:
»Kako pak, to se pač umè,
Pravično mora biti vsè.«
Pa vsede k mizi se rogač
In šiva skupaj kose hlač.
Ko žvižga si krojač vesel,
Še škrat po malem je pričel;
Prav mično žvižgata oba,
Kot zna krojač, i škratelj zna.
Krojač le-ta vesel je res:
Rad govori in kolne vmes.
In hitro to spozna rogač,
Da grešen človek je krojač.
In ker krojač le kolne zmir,
Zapiše grehe si hudir,

Da, kadar priliko dobí,
 Kar sabo iti mu velí.
 Nekoč razjádi se krojač:
 Hudir ni prav naredil hlač.
 Takoj se hud je vnel prepír:
 Krojač proklinja in hudir.
 Ko vrag že dosti grehov vé,
 Pokaže kremplje in rogé.
 Velí krojaču: »Brž, takoj!
 Odpravi se, da greš z menojo!«
 »E, kaj si zmisliš, ti bedak?
 Pokaži, če si mi jednak!
 Če ti prej hlače narediš,
 Ko jaz, potem me pa dobiš.«
 Poprime škarje brž krojač,
 Ureže naglo dvoje hlač —

Odvije dolgo nit hudir,
 Da bo za cele hlače mir:
 Ubôde enkrat in zdrči
 Ven skozi okno šest lakti.
 Ko drugič gre ubost rogač,
 Ubol že petkrat je krojač.
 Ko vidi vrag, da je odzad,
 Pograbi ga in strese jad,
 In od kolen odseka hlač,
 Kar ga prekosal je krojač.
 Krojaču kvara je ta reč,
 In z vatlom dá mu preko pleč.
 Hudir pa s hlačami zbeži,
 Krojaču ves denar pusti.
 Krojač spet šiva sam sedaj,
 Ker pomagača ni nazaj.

(Dalje.)

Pokrceljeva ura.

(Slika. — Spisal Slavoljub Dobrávec.)

Pokrceljeva hiša je bila vedno med najimovitejšimi v naši vasi. Stari Pokrcelj je imel dva sina. Starejšega so klicali Gregorja, mlajšemu je bilo ime Janez. Ko sta dorasla, pomagala sta očetu, namestovala sta pri hiši dva tuja delavca. Zato se je pa tudi očetu irhasti pas s srebrnim denarjem, katerega je hranil v skritem predalu svoje skrinje, vsako jesen bolj nategnil. Vendar skop ni bil. Z imovino je pa mislil tako: Gregor ostane doma, Janeza pa kam priženim. Toliko mu odštejem v denarju, da lahko tudi sam kupi srednje posestvo. Če bodeta pametna, ne bode jima krivice.

Na prostornem kraju sredi vasi je stala Pokrceljeva hiša. Velikokrat smo se lovili otročaji po prostornem dvorišču, še večkrat nas je povabil gospodar na sadni vrt, kjer smo si natlačili želodce, nedra in žepe z rmenimi hru-

škami, okusnimi češpljami, sladkim grozdem in drugo jesensko naslado. Tedaj se tudi nismo toliko zanimali za očrnelo uro v prostorni, a nizki sobi Pokrceljeve hiše. Pred dvajsetimi in še več leti niso še imeli v naši vasi hišne ure pod vsako streho. Pokrcelj je bil naš sosed, in njegova ura »je kazala« minljivost časa nam in vsem sosedom »našega konca«. Zato nam je bila Pokrceljeva ura pravo čudo.

Na vrhu okajenega kazalnika je visela »muha« in neprenehoma migala svoj tik-tak. Številka ni bilo nič poznati. Domači so bili pač vajeni ure in poznali so i brez njih. Mi otroci tedaj tudi nismo verjeli, da ura res kaže, ker je imela le jeden, in sicer prav velik kazalec, kateri se je pa pomikal nam nedoumno počasi. Največje veselje in smeh je nastal pa tedaj, ko je bila, — žal, vsako uro le jedenkrat. Tudi drugih sosedov otroci so pripovedovali o uri

prišli so ljudje k Rmanovim. Silna groza jih obide, ko vidijo ležečo Rmanko, in pri njej klečečega sina Marka. Ženske so glasno jokale.

Prišel je tudi Vid, pa prepozno: neveste ni bilo več. Ko ugleda na tleh ležečo nezavestno Rmanko, vedel je vse. Brezmejna jeza nad grajščakom ga obide. Divje misli so mu rojile po glavi, in strašni sklepi so se mu rodili.

»Smrt roparju, smrt trinogu!« zakliče Vid, in možje za njim pritrdé: »Smrt! Ubijmo ga! Pokončajmo grad!«

Noč je zagrinjala s svojim plaščem grozno hudodelstvo, a nad nedolžnostjo je čulo božje oko. Gori nad Čušperkom je tu pa tam vsplamenevalo nočno bliškanje, v dolini pa so odmevali glasovi, kličeč maščevanje na grajščaka. Kdo vé, ali ne pride kmalu drugačna noč?

(Dalje.)

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal Anton Hribar.)

IV.

Po Kranjskem škrat okrog pohaja,
 Ponuja hlače in prodaja;
 : Todà spečati kratkih hlač
 Ne more zviti škrat rogač.
 Po dolgem trudu, trdi muki
 Obstane pri krčmarju Luki:
 »Krčmar, ti dosti barantaš,
 Blago gotovo kaj poznaš.
 Za hlače te-le, glej, čem znati,
 Kaj vredne bile bi med brati?«
 »Več dosti ne, ko groša dva;
 Okupljen je, kdor več ti dá!
 No, kaka če jim biti cena,
 Če komaj so mi do kolena!«
 »Le vzemi jih, kot ceniš sam,
 Samo, da jih enkrat prodam.
 Tri tedne že okrog jih nosim,
 Primerjam, hvalim, nudim, prosim:
 Pa kot da je zakleto vse,
 Ne mara zanje mi nihče.
 Krčmar, glej, usta so mi suha,
 Cel teden nisem jedel kruha,
 Le vzemi hlače in mi daj
 Pijače in pa jesti kaj!«
 Ker prazna je pred tujcem miza,
 Krčmar po vino se podviza;
 Bokal prinese, ker ni skop,
 Pa vsede k tujcu se na klop.

In škrat nadloge svoje pravi,
 Krčmar pa to, kar njega davi:
 Da je z družino večen križ,
 Ker krade zlate in drobiž;
 Da muči sam se in trpi,
 Ker sluga zvest se ne dobi.
 »Krčmar, le čuj: ko jaz, zvesteje
 Nihče ni služil ti popreje.
 Da slugo dobrega imaš,
 Povej le, koliko mi daš!«
 »Poln sod mi v kleti je črnine,
 Devet let stare že starine;
 Za leto pol ti bom ga dal,
 Da pil boš, ali ga prodal.
 Povej, če to ti je po godu,
 Potem pa v klet te peljem k sodu,
 Pa čep izbereš, ker ima
 Ta sod s črnino čepa dva.«
 »Ne branim, mož, se take plače«,
 Dé škratelj, misli pa drugače,
 Češ, predno vino poprodam,
 Oštirske grehe vse spoznam:
 Mešanje, laž in slabo mero,
 In pivcev v krčmi plitvo vero;
 Pri vinu se tajiti dá
 Najlože vera na Boga,
 Kjer shajajo se vkup igralci,
 Plesalke, godci in plesalci.

In gresta v klet. Krčmar veli:
 »Glej, sod s starino tu stoji!
 Pokusi, čepa si ogledi,
 Izvoli spodaj, ali v sredi!«
 »Kaj bodem gledal! To je sklep,
 Da jaz si volim srednji čep.
 Ker so droži v dnu soda zbrane,
 Naj tebi spodnji čep ostane!«
 Škrat čep pritrdi, primaš!,
 Češ, naj se vince le mladí,
 Da bo denarja mi še dalo,
 In v pekel še koga speljalo.
 »Ti toči spodaj le, krčmar,
 In spravi vino si v denar!« —
 Nekoč krčmar rogaču reče:
 »Iz čepka spodaj več ne teče,
 Potočil vino svoje sem,
 In pustil tebi tvoje sem.«
 Z zasmehom škrat veli: »Pač škoda,
 A jaz ga imam še pol soda.«

Dospejo k Luki pit nekoč
 Mladeniči popevajoč,
 Za njimi pa deklet krdelo, —
 Bilò je žegnanje veselo.
 In čuj, harmonika na meh.
 Mladino zvaljla v ples in greh;
 In brž mladina se zasuje,
 In smeje se, popeva, uče.
 Škrat piše urno v protokol,
 Napiše grehov sedem pol:
 Prav vse mu je za pekel zrelo,
 Krčmar in pivcev društvo celo.
 A rad bi strune še napel,
 Da lože te ljudi bi vzel,
 Zato jim teče po starino,
 Po vino močno, po črnino:
 Odvije čepek in vrti —
 Vrti, vrti na vse strani. —
 A kaj je to? Kje je črnina,
 Da ni iz čepka kaplje vina?
 Izdere pipo — vse zaman —
 Srdito vrže pipo v stran.
 Razjarjen teče nad krčmarja
 In kolne zvitega sleparja. —
 »Hehe, zakaj pa si bedak!
 Tako razgraja lahko vsak:
 Zakaj si srednji čep izvolil,
 Točiti meni prej dovolil,
 Če se krivica ti godí,
 Le trpi sam, kaj nas skrbi!«
 Zdaj pa pové jim škrat svoj posel,
 Nategne uha, kakor osel,
 In seščetini si lasé,
 Iz las pokaže jim rogé.

Prečita grehe celi družbi,
 Ki jih napisal je v tej službi.
 Ozrè po hiši se potem:
 »Zdaj greste z mano!« pravi vsem.
 Zakličejo imena sveta,
 Zajočejo na glas dekleta,
 In moštvo vse resnobno zrè,
 Kaj pač iz tega biti če? —
 Da, to pretrese še krčmarja,
 Da s težkim glasom to povdarja:
 »Škrat, po pravici ti povem,
 Da danes iti še ne smem.
 Glej, nimam še poslednje volje,
 Čegava hiša bo in polje.
 Da to storim, boš potrpel,
 Potem naj bo, bom s tabo šel.
 Teh mislij so i pivci moji,
 Če je nasvèt po volji tvoji.
 Na kredo in na vrata ž njo
 Zapiši z lastno si rokó:
 Da danes še ostati smemo,
 A jutri v pekel s tabo gremo.«
 »Naj bo!« pišoč jim škrat veli,
 »Za eno noč se potrpi.«
 Ko škrat besede te zapiše,
 Nikdo ne sme mu več iz hiše.
 Kako je pivcem strašna noč!
 Od kod bi jim došla pomoč?
 Plesalei tu vzdihujejo,
 Plesalke noč prečujejo.
 Samo krčmar, on po navadi
 Zaspi pri tožni družbi mladi.
 Hudir pa hodi gor in dol,
 Opira se na grčav kol
 In večkrat se sladkó nasmeje
 In sam pri sebi glasno deje:
 »Kako me kralj naš hvalil bo,
 Ko mu pritíram družbo to:
 Vsi lepi so in čvrsti, mladi,
 Prav take mi imamo radi.
 I kaj odležejo lenuhi
 In stari, sključeni skopuhi,
 I kaj prevzétnež in bahač,
 Goljuf celó in tat, berač?«

Petelin peti je pričel,
 Poskoči škratelj ves vesel:
 »Krčmar! po koncu, vzdrami se!
 Odpravi urno z nami se!
 Petelin znani prihod dneva,
 In zárija že tudi seval!«
 Pričnè se z nova krik in jok.
 Krčmar ne gane nog ne rok.
 Pograbi škrat ga in ga vzdrami:
 »Slepar, odpravi brž se z nami!«

»E, škrat, tako nas pač ne boš,
Saj nisi čenča, saj si mož!
Jaz vérujem ti na besedo,
Preberi, kar si pisal s kredo!«
Popelje škrate pismo brat,
In škrat glasno jim bere z vrat:
Da danes še ostati smejo,
A jutri ž njim naj v pekel grejo.
»No prav, tako si pisal sam,
Zakaj nas danes češ, ne znam?
Da, jutri torej, zdaj pa hodi
In nas nikar za nos ne vodi!«
Še enkrat bere škrat besedo,
Ki sam jo je zapisal s kredo;
In vsakdo v družbi je tolmač:
»Pravice nimaš dnes, rogač!«
Sprevidi škrat, da je resnica,

In prebledé mu jeze lica,
In gre. Spet pride drugi dan,
Ko je krčmar še ves zaspan.
Krčmar zavrne urno škrate,
Pokaže pismo mu in vrata. —
Tri tedne hodi, a zaman,
Na vratih bere slednji dan:
Da danes še ostati smejo,
A jutri ž njim naj v pekel grejo.
Tu ni opravil nič rogač,
Le nošo vvél je kratkih hlač,
Ker vse, kar delajo krčmarji,
Imajo radi gospodarji.
Nikar ne misli pa, oštir,
Da grehe zbrisal je hudir,
Da je pozabil na plesalce,
Na godce, pивce in igralce!

(Dalje.)

Pokrcljeva ura.

(Slika. — Spisal Slavoljub Dobrávec.)

(Dalje.)

malu potem je bila pri Pokrcljevih svatovščina. Tudi Gregor je bil vesel med svati. Veselil se je sreče bratove. Njemu na strani pa je sedela lepa »prepletanka« Meta. Iz njenih skrivnih, živih pogledov je Gregor kmalu spoznal, kaj misli. Odslej se jih je izogibal, skrbno izogibal. Toda samo molčé tudi ni primerno sedeti poleg svoje družice za mizo. Meti se je kmalu poznalo, da čuti to preziranje. Ženske so občutljive posebno tedaj, ko slutijo, da jih je srce varalo. Mislila si je Gregorja že svojega izbranega ženina. Sedaj pa se je pokazalo vse narobe. Vstane tedaj in gre od svatov ven, ven pod milo nebo, da se oddahne, da se razjoče. Gre na vrt. Prijazno se je solnce oziralo iznad gorâ,

vse stvari so bile oblite z rdečo večerno zarjo. Meta je stikala nekaj časa sem in tje po vrtu, ki je bil v zimskem žalostnem plašču podoba njenega potrtega srca. Naposled pa ugleda v oddaljenem kotu zeleno lovorijo hladnico in krene vanjo. Z ruto si otira grenke solze, solze zaradi prevarjenih upov. Kar zaslíši od nekodi brezskrben dekliški glas, prav živahno, veselo petje. Ozira se in ugleda med cveticami na oknih sosedove hiše rmenolaso glavico sosedove Lenčke. Svoje ljubljene je zalivala in prav prostodušno prepevala kitico znane narodne pesmi o semnju v Celovcu. Ko pa zagleda tuje dekle na sosedovem vrtu, strese se nehoté in gre od okna. Tudi do petja ji ni bilo več. Vse drugačne misli so ji zdaj drville po glavi. — Ker Mete le predolgo ni bilo h

»Gospod, pomislite, koliko sem že pretrpel! Ali me more zadeti še kaj hujšega? Sicer pa veste, da smo vsi v božjih rokah. Ne ravnajte tako z menoj, ki sem bil vedno vaš zvesti podložnik!«

Grajščak mu je moral v srcu priznati, da je res, zato je rajši odšel, kakor bi se razgovarjal s srčnim možem.

Prve štiri dni, odkar je bil Rman s hčerjo na gradu, ni se premenilo nič na Čušperku. Henrik je bil tako slabe volje, da ga je zaradi tega popustil celó njegov somišljenik vitez Hugon. Alenki se je nekoliko boljšalo, dékle so stikale glave, hlapci so se smijali,

deloma pomilovali Rmana, valpet pa se je ogibal grajščaka, zakaj nikdar ni slišal nič dobrega. Zato sta ga pa oba tem bolj pila: Henrik, da bi vtopil jezo in nevoljo, valpet, da bi se odškodoval za tolike sitnosti. Kadar je pobiral valpet desetino, bil je še hujši, kakor po navadi. Ko jo je pobiral četrty dan po onem dogodku, zvedel je o smrti Rman-kini. Nekoliko ga je pretreslo, in rekla mu je vest, da tolika krivica ne more biti brez kazni. Ni se pa upal povedati tega gospodarju. Vendar je ta zvedel dan potem od druge strani, čitatelj že vé, od katere. (Dalje.)

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal *Anton Hribar*.)

V.

Po gladki stezi ob potoci
Mlad človek stopa s knjigo v roci.
Zdaj v knjigo nekaj ti čečká,
Zdaj zopet sam seboj mrmrá;
Postane zopet — trdo piše,
A nič ni prav — glej! zopet briše.
Kdo pač je mladi ta pisač?
Pisač peklenški je rogač:
Krčmarske piše si slabosti,
Več listov že, a še ni dosti.
Pač! »Kaj pa bom, krčmar, s teboj,
Če vzamem te v pekél seboj?
Le dobro piti, jesti znadeš,
Ljudem denar, čas, čistost kradeš;
Razvajen si, in teh ljudje
Na svetu že se sploh bojé;
In kdor na svetu je uporen,
Je tudi v peklu nepokoren.«
Pa glej! pomlinarji gredó,
Hudujejo se med sabó,
Da mlinar grabi lepo žito,
Več, kot mu gre — seveda skrito.

»Res, kdor okrog hoditi sme«, —
Škrat misli si — »ta dosti zve.
Tje grem in mlinarja povabim,
Če ne bi šel, pa ga pograbim.«
Če le še kdo je za pekél,
Ta mlinar mu ne bo ušél:
Ubogi kmet se mu ne smili,
Da žito grabi mu po sili.
»Goljufni mlinar, dober dan!
Znaš li, zakaj sem sém poslan?
Grešil si, mlinar, brezštevilo,
Ker jemlješ mero preobilno.
Povabim v pekél te seboj,
Tako odkoplji se z menoj!«
»Menda se, zlodej, ti ne sanja,
Da bila to bi zlá dejanja!
Tako je oče, ded počel,
Pa vendar zlodej ni ju vzel;
Zastonj pri nas se nič ne melje,
Kot bob z zobmi in kislo zelje.
Sicer pa tudi to ne gré,
Kot bi zapalil pest slamé;

Dasi je grešna moja duša,
 Takó brž mlinar pač ne sluša.
 Poprej s taboj se skusil bom,
 Da ti peté nabrusil bom.
 Pa vendar slušal bom te vraga,
 Če roka tvoja me premaga;
 A če nasprotno se zgodi,
 Potem pa brž glej, da te ni!
 Glej, škrateľ, tam so dolgi kôli,
 Le brzo jednega izvôli!
 In v senci kraj bo za tepež
 Tam pod orehom, ki ga zreš!«
 Hudir najdaljši kol poišče
 In gre pod oreh na bojišče.
 Pripravljen mlinar tam stoji,
 Zamahnjen že količ drži.
 Rad škrateľ jezo bi ohladil
 In gorke mlinarju nasadil:
 »Če me prevaril je krčmar,
 Ne bo me mlinarski slepar!«

In šteje škrat, na tri zamahne;
 Pritisne mlinar, škrat pa vzdahne:
 Zaplél se škratu kol je, glej,
 Ne dá se vzeti izmed vej;
 A mlinar ga nemilo mlati,
 Od boli skače škrat po trati.
 In predno vrag si reši kol,
 Čuj, že kriči: »Dovolj! dovolj!
 Ne tepi mlinar me siróte,
 Nikdar več me ne bode pó-te;
 Le delaj, kakor veš in znaš,
 Da le prostost sedaj mi daš!«
 Še parkrat mahne mož na vraga,
 Da čutil dobro je — nesnaga,
 In tipal si hrbét nizdol,
 Kjer bridko ga je mazal kol...
 Ko po pretepu bil je mir,
 Pobrisal zbit jo je hudir,
 A mlinar dnes še grabi žito,
 Kar sodni dan bo vsem očito. (Dalje.)

Pokrcljeva ura.

(Slika. — Spisal *Slavoljub Dobrávec*.)

(Konec.)

Denar, zadovoljnost, sreča!
 Koliko delovanja, koliko
 truda in trpljenja izražajo
 te besede, pa tudi koliko
 prevare! Človek stori vse,
 da bi se dokopal do zaželene sreče.
 Dasi dobro vemo, kako je sreča opo-
 teča, vendar se drvimo za njo, kakor
 žejni potnik v puščavi za mamljivo pri-
 kaznijo hladne sence, sladkega studenca.
 Vsakdo hiti, kolikor more. To je prava
 dirka, kakor za stavo. Marsikateri te-
 kalec pomeče v dolgem teku do stav-
 ljenega, dozdevnega smotra od sebe vse,
 tudi najpotrebnejše reči, da bi le hitreje
 prejel slavno darilo sreče, ki mu pa v
 poslednjem hipu največkrat obrne hrbet,
 in darilo sreče so — prazne pene,
 prevara.

Oprosti, blagohotni bralec, to malo
 opazko, predno končamo povest o Po-
 krceljevem Gregorju.

Ko je odhajal, zvest svoji oblubi, v
 daljno Mehiko, prosili so ga vsi in za-
 klinjali, naj ostane; tudi oče se je bil
 omečil in obljubil, da mu izplača doto,
 ako ostane doma. Lenčka ga je s sol-
 zami v očeh prosila odpuščanja, da je
 tako ravnala ž njim po krivici, s solzami
 v očeh ga je prosila, naj ostane, da ji
 brez njega ne ostane ničesar več na
 svetu. Rad, zelo rad bi bil ostal, a ni
 mogel. Vojaški klic ga je zval na parnik,
 in temu klicu se ni smel izneveriti.
 Prepozno je bilo.

Čudno so se bile tedaj zasukale stvari
 v Mehiki. Našim vojakom seveda ta
 politični prevrat ni bil znan. Vedeli

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal Anton Hribar.)

VI.

Poglej ga, škrate, vse dobi,
 Zdaj s tatom nekam že hiti,
 Gotovo krast tje v bližnjo vas —
 Pa — slušaj govor, njiu glas:
 »Jaz znam«, dé tat, »da trudiš se,
 Da truda večkrat zgrudiš se,
 Znam, da poskušaš tu in tam,
 Pa ker ni nič, hitiš drugam;
 Znam, naveličal si se tu,
 Gotovo rad bi šel domu:
 A Luciferja se bojiš,
 Pred njim se treseš in šibiš;
 Na meh bi drl te, dobro znam,
 Če brez dušic greš v pekel sam.
 Prekanil kmet te je, krojač,
 Oštir in mlinar, še berač.
 Nesreča, vidiš, je povsod,
 Tako ti bode še drugod.
 Pač jaz za zrele tičke znam
 In sebe še ne štejem sam —
 Ti posla svojega ne znaš,
 Da naučim te, kaj mi daš?«
 Veselo ga pogleda škrate:
 »Da res kaj znaš, predragi brat? —
 Za tičke — zrele — glej no, glej!
 Pomagaj mi, povej, povej!«
 »No, vraže, bodi mi v pomoč
 Pri nekem poslu to-le noč,
 Nocoj še dušo boš dobil
 In v svoje mreže jo zavil.
 Čuj, vraže, jaz sem lopov, tat,
 Zdaj konje v selo grem jemati:
 Ker si hudobec jak kot lev,
 Pomagal boš odpreti hlev,
 Potem pa v hišo pohitiš,
 In mlado dete tam dobiš.
 Ko spat je mati položil,
 Nikdar mu križa ne stori,
 Ko poje zvon, in pred jedjó
 Nikdar ne križa ga z rokó.«
 »Le brž naprej!« dé škrate vesel,
 »Ti konja boš, jaz dete vzeli!«
 Ko vse pokojno, trdno spi,
 Sta škrate in tat sredi vasi.
 Vrag reče: »Vogel, dvigni se,
 In tat, ti pa pobrigni se!«

Škrate zgrabi vogel kakor lev,
 In tat hiti po konja v hlev.
 Kar kihne dete pote tri,
 In »Bog pomagaj!« tat veli,
 »In tebi tudi!« dé mu škrate,
 Spusti mu vogel naenkrat.
 Ko v hiši zjutraj se zbude
 In v hlevu kradeža dobé,
 Ko tat pové, kako in kaj,
 Odpró mu vrata na stežaj,
 In gospodar dá tatu v dar
 Najlepših, iskrih vrancev par.
 Ko jaše konje tat domu,
 Meneč: »O škrate ni sledu!«,
 Priskoči h konjem naenkrat
 Ven iz grmovja jezni škrate:
 »Za zobe jezik bil bi dé!«
 Zakaj si dete mi odvzel?
 Zdaj boš pa dušo svojo dal
 In kónj ne bodeš več jemati!«
 »Če mene, škrate, se ne bojiš,
 Lahkó te konje si dobiš:
 Tam v dragi, škrate, me strašil boš,
 Da me od kónj preplašil boš.« —
 V grmovju konje tat drži,
 Iz drage škrate se mu grozí:
 »Bav, bav! bav bav! glej, torklja gré,
 In divje žene in možje! —
 Bav bav! — brž béži, tat, domu
 In škrate pusti konje tu! —
 Kaj? Nisi zbal se, tat, strašil,
 Ki sem iz drage jih pretil?« —
 »No, précej zloben tvoj je strah,
 A vedi, škrate, jaz nisem plah.
 I ti si trdnega srcá,
 Saj si poskusil pol svetá;
 Če bom opravil kaj, ne vé,
 Pa vendar strašit, škrate, te grem.«
 In straši škrate iz goščav:
 »Huhu, bav bav —! te bom, bav bav!«
 In vpraša: »Škrate, te je kaj strah?«
 »O čisto nič, saj nisem plah!«
 Kar tat z nogami zacepta
 In glas preminja v glasa dva:
 »Zdaj, tič, si v rokah, konjski tat!
 Več kral ne boš, ko gremo spat!«

In lop, lop! tolče tat po tleh
 In glas preminja v jok in smeh:
 „Haha! Haha! — »Oj jojmené! —
 Jaz nisem vzel kônj, škrat jih je.«
 „No, boš še kradel? — »Več nikdar!
 Tam s konji, glejte, je slepar« — —
 Poslušaj škrat ta dvojni glas,

In vstaja mu za lasom las:
 »Bežimo, kmet je tata vjel,
 Lahko še mene bi prijel« —
 Požene škrat se v tek in beg
 In brž iz drage je čez breg —
 Do zdaj ga k tatu ni nazaj,
 Morda še snideta se kdaj. (Dolje.)

„Pavel Butara.“

Stoji, stoji planinica,
 „Planina „Pavel Butara“.
 Tam pasli so in še pasó
 Pastirji čedo vrhovsko.
 Spominek grobni tam stoji,
 Komu, napis ne govori;
 Zob časa ga ostrgal je,
 Zareze ostre skrhal je,
 In kmalu se razsuje v sip,
 Pozabljen bo spominski kip.
 A narod še pozabil ni,
 Komu spominek ta stoji.
 Tako nam pravi ljudski glas,
 Da bilo je nekdajni čas:
 Pastirji tam igrali so,
 Po svoje obhajali so
 Ženitbo zdaj in zdaj pokop.
 In res so izkopali grob,
 Na pare deli Pavlička,
 Molili zanj, kropili ga.

Pokopat živega nesó
 In v grob ga res zasujejo.
 Kar šepast zajec pride vprek,
 Za njim spusté se dečki v tek,
 Ujeti zajca kanijo,
 Tovarša v jami zabijo.
 Spomné se nanj, hité nazaj,
 A bilo je prepozno zdaj:
 Odgrebli brž mogilo so,
 Klicali Pavla milo so.
 A Pavel, prej še zdrav in čil,
 Zdaj v istini je mrtev bil.
 In zdaj pokopat ga nesó
 Tje v blagoslovljeno zemljó.
 A kjer je storil grozno smrt,
 Pustili tam so grob odprt.
 Poznej pomnik zidali so,
 Pod sliko napisali so:
 »Umrl je tukaj mlad pastir,
 Naj tam uživa večni mir.«

J. O. Golobov.

Na kresni večer.

Kas vedno menjava prizore lepé,
 Pred nami se slike različne vrsté:
 Zdaj zimsko ledovje, pomladni zdaj cvet —
 Tako se mi zdi — kot gledišče ta svet.

Nocoj, ko v radósti zažigamo kres,
 Skrivnostni duhovi oživljajo les,
 Razkrite prirode so tajnosti vse,
 Še bitja brezumna nocoj govoré.

Šum drevja razume nocoj se lahkó,
 Zelišča brezcvetna nocoj zacvetó;
 Zaklad zakopan pa s plamenom gori,
 In davno zamrle vzbudé se moči.

Veselo po gričih sto kresov migljá,
 In čila mladina tam kólo igra;
 Moč tajna izvablja i mene na ples,
 S cvetočo mladino obhajam naj kres.

Ta narodni praznik, pradedom poznan,
 Še poznim naj vnukom bo praznik čislán.
 Zdaj pesem zapojmo še kresne noči,
 Da petje čez meje slovenske doni.

J. O. Golobov.

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal Anton Hribar.)

VII.

Pomladno solnce žarno sije,
Na polju kmet čez kmeta vije:
Ta orje, drugi séjat gre,
Tam zopet bránati hité.
V vsej vasi ni doma ga kmeta,
Razun tam v bajti Neslaneta:
Na postelji leži lenuh,
Od zgolj lenobe bled in suh.
In glej, odpró se nizka vrata;
In kdo je tu —? Poglej ga škrate!
»Hoj, ti lenuše, brž orat,
Dokler v deželi je pomlad!
Kdor sam ne seje si spomladi,
Prézrejo ga na zimo radi.
Ko pride sneg in zimski čas,
Takrat boš stradal kot modras,
Ki so pastirji ga zabili,
Izhod na solnce zamašili.«
»Ne vém, kdo si, te ne poznam,
In toliko sem umen sam,
Da prav si razdeljujem čase,
Ti pa svoj nauk hrani zase!
Sicer povej, čemu in kaj
Prišel si sem? Si tolovaj?
Če si berič, pobiraš davek,
Če zloben kak imaš opravek,
Povem ti, davka ti ne dam,
Berač in kradež sem pa sam.«
»Ker meni si takó se stavil,
In mi takó ugodne pravil,
Povedati čem tudi jaz
Odkrito, kak imam ukaz:
Oblast peklá mi naročila,
Da tebe vzamem, klada gnila!«
»He, da si zlodí? Kaj poveš?
Imaš li pismo, da me smeš?
Nad mano jezik sicer brusiš,
Pa greš, da z mano se poskusiš?«
Nič škrate ne reče mu na to,
Samo zažvižga mu tako,
Da dvigne močni glas lenuha,
Da se upira v strop kot muha. —
»No«, dé mu škrate, »dovolj imaš,
Morda li ti močnejše znaš?«
»O škrate, ti nápačnih si mislij,
Da dvignil žvižg bi tvoj me v svisli;
Jaz tu le luknjice mašim,
Da tebe potlej oglušim,
Ker jaz bom s tako silo pihnil,
Da bom uho ti v stran zavihnili.«
Premišlja škrate to stvar tako:
»Uho narobe, ni lepo —

Le hodi, kdor bolj z batom vdari,
Po trdi, sivi, stari skali.«
In lopne s tako silo kol,
Da strese gora se in dol.
Lenuhu pa zvené ušesa,
Dolgó precéj da glavo stresa.
»Res, dobro tolčeš z batom, škrate,
A daj, da mahnem jaz enkrat!
In ti, če nečeš od telesa
Očesa dati in ušesa,
Zaveži ju: če lopim jaz,
Te stresla zona bo in mraz.«
Poslušá škrate in si zaveže,
Lenuh pa brž po batu seže:
»Zdaj pazi, zdaj le, škrate rogač,
Kako udari postopač!«
In z batom ga po glavi počí,
Da bat za sežen cel odskočí;
Črepinjo vso mu razdrobi,
Da brizgne kri na vse strani.
Pa trda je peklena para;
In ker ga mati smrt ne mara,
Razvije bučo si takoj,
Lenuhu kima pred seboj:
»Znaš kaj, lenuh in zviti kradež,
Ti z batom tolči dobro znadeš,
Udarca nikdar nisem čul,
Da glavo bil bi mi sesul.
Kaj bilo bi«, škrate dalje pravi,
»Ko bil bi lopil me po glavi,
Ko zdaj že strl mi glavo bat,
Ki lopil v skalo je enkrat?
Pa moč je moja nezmagljiva,
Če ravno me že kri obliva.«
Pobere bat naš vrag-junak,
Ga s tako silo vrže v zrak,
Da bat še-lè čez uro pade —
»No, pač lenuh jednako znade?«
»Kovača v mesecu imam,
In vsako leto kaj mu dam,
Zdaj bo pa ta-le bat za silo,
Ker nima deti kaj pod pilo —«
Lenuh zré v mesec, bat vihti,
A škrate ga prime in veli:
»Nikar mi gôri ga ne hiti,
Glej kmetu moram ga vrniti.
Saj ti povem in pravim sam,
Močnejši si ko jaz, priznam —
A to povem, če zdaj odidem,
K lenuhom vedno zopet pridem.«

(Konec.)

Diabolus vagabundus.

(Peklenšček Potepenšček.)

(Kratkočasnica. — Po narodnih pripovedkah spisal Anton Hribar.)

VIII.

do vse naštel bi in podal,
 Kaj vrag počel je in prešaril;
 Ves svet bi bukev ne prebral,
 Ko spisal bi, kar je sleparil,
 Zapeljeval, lagal, rotil,
 Razprečil mreže, spet jih zvil,
 In koliko pregreh zapisal,
 In koliko nerad jih zbrisal.
 Iz kraja v kraj, povsod je šel,
 Po prostih hišah, po kavarnah;
 Iskal novakov za pekel
 Po gradih je in po pisarnah.
 A zviti naši so ljudjé,
 Povsod, povsod ga prevaré.
 Zato obupno zveže mreže
 In proti peklu jo ureže . . .
 Kako vsprejel ga bo vladar?
 Kako mu bode „šaržo“ znižal!
 »Kako se bom«, dé škrat slepar,
 »Zdaj Luciferju jaz približal?
 Kar sem jih vpisal v protokol
 Na tisoč tristo osem pol,
 Vsi ti iz mrež so se izvili,
 In mene bebeca preslepili . . . «
 Škrat gleda v tla: »Oh, oh, kaj bo!
 Kar čuje glas se sem po cesti:
 »Nič! kaj bi tam majal z glavó!
 Saj pač pri pravi si zavesti,
 Kaj tarnaš tu takó na glas?
 Hajd z mano, če ti dolg je čas!
 Financar sem, grem gledat v selo,
 Če se godi, kar bi ne smelo.«
 »Pa grem«, veli nazaj mu škrat,
 »Zakaj ne šel bi v tvoji družbi?
 Gospode take imam rad,
 Ki so v odlični kaki službi.« —
 In gresta lagoma naprej;
 Kar pravi škrat: »Poglej, poglej,
 Kmet orje njivo tam-le dólí,
 In kliče, da bi jaz vzél vólí!
 »Ne, ne, ti škrat! To ni zares;
 Saj vidiš, kmet se trudi, muči;
 Če se jezi, uide vmes,
 Kar govor slabo mu zaključí;
 A tega, kar si slišal ti,
 Kmet tega nikdar mislil ni.« —

Idoč naprej pri prvi hiši
 Škrat spet postane, nekaj sliši:
 »Naj vrag te vzame koj s seboj,
 Ti zlobna, lena, klada gníla!
 Dobila boš jih še nócój,
 Da boš se malo spokoríla!
 »Financar moder se mi zdiš,
 Naj vzamem ženo? Kaj veliš?
 »Le pusti jo, še mož je noče,
 In kaj pač tebi v peklu hoče?
 Če mož se jadi, kolne vmes,
 In če ji batine nadeva,
 Ne misli, da hudó je res:
 Ljubezen staro le pogreva.
 In predno gasne solnčni žar,
 Se bode ljuboval ta par.«
 »Naj se ljubuje, ali kara,
 Za vsako smet še škrat ne mara.« —
 Po selu gresta še naprej,
 In glej financar nekaj spazi:
 »Ti žganje žgeš! hej tiček, hej,
 No, tu je zajec na prelazi!
 »O, da odnesel bi te vrag!
 Financar že leti čez prag.
 »Financar, kmet resnico pravi,
 De škrat, »zdaj v moji si postavi.
 Če šalil tam se je orač,
 Če šalo drugi je govoril,
 Ki tepel ženo«, dé rogač,
 »S teboj zdaj istino bom storil.«
 Povije ga in omotá,
 S seboj ga v pekel brž pehá.
 In ko v peklenškem sta prostori,
 Obstopijo ga škratov zbori.
 In predno dobro se zavé,
 Že sodba taka je končana:
 Da več iz pekla ven ne smé,
 Tako dé vragov družba zbrana:
 »Tam v kotlu ti se kuhal boš,
 Da od vročine puhál boš,
 Oglej si zlobnež to trapílo,
 Če krivdam bode zadostílo.«
 Financar gleda, gré okrog,
 Izvleče pismo in pravice,
 Od vrha kotel zré do nog:
 »O muhaste ste vi glavice,

Ta kotel ni cementovan,
In vendar vrè tu noč in dan.
In kje plačujete vi davek?
Od kod je, škratje, ta napravek?«
Drug v druga se ozirajo,
Vprašujejo ga po pravici,
In usta vsi odpirajo,
Ko kaže pisano v desnici.
Pristopi kralj peklenski sam:
»Kdo si pa ti, povej no nam!
Stanovi vsi so v abecedi,
Si tudi ti? No, pa pogledi!«
»Do zdaj me ni, a ako bom,
Potem pa kotle bom pečatil,

In kot drugod jednako bom
I vašo zlobnost dobro platil.
Še davek peklu bom naložil,
In vse gosposki bom zatožil.«
»Oj tega ne, le ven ga čuka,
To bila bi najhujša muka!«
Takó je klical slednji škrat,
Financar pa odšel je prosto;
Od takrat škrtov ni iskat
V Slovence duš tako pogosto.
A kadar v peklu zbogaté,
Da davka več se ne zbojé:
Potem se nam pa je le bati,
Da zopet vrnejo se škrti.

Zmota in povrat.

(Povest. — Spisal Iv. Š.)

IV.

Celi svet jeden je slepar.

Nar. pregovor.

«Oliko gospóde pač še ni bilo pri nas, kar Zatišje stoji!« Tako so se čudili Zatišenci tisto leto, ko se je vrnil o svetem Jakopu Poličarjev Vid v svojo rojstveno vas. »Človeka je kar sram, ko te povsodi srečujejo ti gosposki ljudje; preoblačiti se ne moreš, ves umazan in raztrgan se pa tudi nerad kažeš, da ti štejejo zaplate po kolenih in komoleih. Toda reci, kar kdo hočeš, najbolj zal je pa vendar Poličarjev doktor. Oni Nemec ima sicer mestno ukrojeno obleko, pa vse opleta po njem. Na Vidu je pa vse kakor ulito. In kako vam je zrastel! Nič manj ga ni, ko njegovega starega. Podoben mu je pa kakor jajce jajcu — ves njegov sin je.«

Niso napačno sodili o Vidu njegovi rojaki. Šestindvajsetič je gođoval tisto leto o sv. Vidu ter bil zal mlad mož. Bil je srednje rasti, ne tako majhen, da bi bil neznatn, a tudi ne tako velik,

da bi bil neokreten. Na moškem licu mu je bila zrastla črna brada, katera se je kaj dobro prilegala gostim lasem in jasnim očem taiste barve. Vsa njegova vnanjost je bila prikupljiva, in kretanje je pričalo o trdnem zdravju, tako, da je bila čisto umestna trditev Čudinovega Šimna, ki je pravil, da bode rabil Vid zdravilstvo za druge, ne pa za-se.

To poletje je dovršil zadnje izkušnje ter bil izučen doktor vsega zdravilstva. Prav zaradi zadnjih odločilnih izkušenj tudi ni bil prišel nič na velikonočne počitnice, niti na Metino ženitovanje.

»Pozneje bodem vse nadomestil in popravil«, mislil si je ter ostal na Dunaju do poslednjih dnij. Sedaj pa je bil sklenil, da se najpoprej pošteno odpočije. Pozneje je namerjal iti za leto dnij ali kaj v Ljubljano, da bi v bolnišnici še izpopolnil svoje znanje. Sicer pa ga ni bila misel, da bi se naselil za zdravnika v mestu.